

Este interzisă reproducerea totală sau parțială a textelor, pe orice suport audio, video sau electronic, fără acordul deținătorului drepturilor de autor.

Editura Aius Printed este recunoscută de CNCS

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

DI CESARE, VALENTINA

În anul în care Bartolo a decis să moară / Valentina Di Cesare ;
 trad. de Carmen Teodora Făgețeanu ; pref. de Gabriel Nedelea ; postf.
 de Elena Pîrvu. - Craiova : Aius, 2020

ISBN 978-606-562-912-7

I. Făgețeanu, Carmen Teodora (trad.)

II. Nedelea, Gabriel (pref.)

III. Pîrvu, Elena (postf.)

821.131.1

Tit. orig. (ita) : L'anno che Bartolo decise di morire, Valentina
 Di Cesare © 2019 Arkadia Editore

© Carmen Teodora Făgețeanu, pentru traducere

© Editura **Aius**, pentru prezenta ediție

Editura AIUS Craiova, 2020

str. Pașcani, nr. 9, 200151

tel./fax: 0251 596 136; 0351 467 471

e-mail: editura.aius@gmail.com

www.aius.ro

ISBN 978-606-562-912-7

Valentina Di Cesare

În anul în care Bartolo a decis să moară

Traducere de
Carmen Teodora Făgețeanu

Prefață de **Gabriel Nedelea**

Postfață de **Elena Pîrvu**

 Craiova, 2020

Odată ce Lucio pierde în totalitate lupta cu inertiile și capcanele vieții, sinucigându-se, ies la iveală atâtea și atâtea slăbiciuni ale lui Renzo, Giovanni, Vito și Roberto, în timp ce Bartolo cade pradă deznădejzii. Este multă tristețe în aceste povești, Valentina, tristețe care ne-ar putea trezi, întrucâtva, adică ne-ar face mai conștienți de necesitatea grijii pentru celălalt. Moartea aproapelui, ne spui, Valentina, ne împinge pe noi înșine mai aproape de moarte: „Anul în care Bartolo a decis să moară a fost anul în care Lucio a fost înmormântat. // Vara se împodobește din nou în culorile pământului, iluminând verdele munților umezi cu luminișuri strălucitoare, în timp ce muștele se agită în jurul perdelelor. Duminica trenurile aduceau în oraș numeroase grupuri de turiști. La terase și în piețe, răsuflarea măreață a cerului se contopea cu vorbăria oamenilor, iar ferestrele erau, din nou, închise soarelui. Bartolo observase un lucru ciudat: când se făcea dimineată, din ziua de după moartea lui Lucio, albul cerului îi ardea ochii, atât erau de luminoși norii, zvelți și alungiți ca niște spade diforme îndreptate spre înalt”.

Nimeni și nimic nu ne spune aceste adevăruri mai convingător decât literatura, iar tu știi, Valentina, că literatura este întotdeauna despre regăsirea cu/ în celălalt, despre altruismul ca mod de viață.

Cu prietenia pe care ți-o port de la primele pagini citite și cu cele mai bune gânduri,

Gabriel Nedelea

1

În anul în care Bartolo a decis să moară, nimeni nu a observat nimic. Rudele, prietenii și cunoștințele nu au bănuț nimic din ceea ce urma să se petreacă. Totul era la fel ca întotdeauna: vara se sfârșise, albastrul cerului se stinsese și soarele de septembrie își întorcea spatele către copaci și către antenele micului oraș. Vântul, uneori, se trezea repede dimineața, mișca frunzele și ramurile cu zgomot de evantai și ducea frunzele plantelor în balcoane. La prima acumulare de nori, păsările zburau la joasă altitudine, înfricoșate, tăind orizontul pentru a se adăposti sub acoperișuri, în timp ce mirosul de ploaie se răspândise deja și, într-o clipă, primele picături băteau în ferestre și în grilajele decolorate.

Trecuseră atâtea dimineți de toamnă de când Bartolo nu mai fusese văzut. Nici în ziua aceea nu-l întâlnise nimeni. Era un lucru neobișnuit pentru toți și cineva, trăgând cu ochiul pe fereastra barului, în încercarea de a-l observa sosind cu același pas liniștit, își exprimase îngrijorarea. Ceasul indica deja ora șapte

jumate și, între tăceri și supoziții, barul se golise încet-încet, pentru că trebuiau să meargă la muncă. Oricine ar fi avut vești despre Bartolo trebuia să anunțe, așa stabiliseră.

După primele ore ale dimineții, Roberto, vânzătorul de ziare, revenise pentru a întreba dacă îl văzuse cineva.

– Obloanele casei sunt închise, de asemenea și intrarea. Poate a plecat, a presupus, atingându-și bărbia.

– Și unde? În America? Ne-ar fi spus! El nu face astfel de lucruri neașteptate!, a răspuns Renzo din spatele tejghelei și a continuat pe un ton sigur:

– După părerea mea, cu toată umiditatea asta, are febră, știm că are probleme cu cervicala, cu asta nu se glumește, și, chiar dacă este tânăr, îi provoacă probleme. Vei vedea, e doar bolnav. Și a pornit mașina de spălat vase care scârțâia de ceșcuțe și de lingurițe.

– Da, febră trebuie să fie, ai dreptate. Se plângea de dureri de oase. Însă, la telefon nu răspunde de ceva vreme! Nu e deconectat, sună și iar sună. Am încercat deja de trei ori în această dimineață, dar nimic, adăugă Roberto, dar Renzo ridică din umeri, ce știa el?

– Vei vedea că e cum îți spun eu, nu te îngrijora. Ne vedem mai târziu.

Întorcându-se la chioșcul de ziare, Roberto a continuat să sune: a sunat de încă șase ori, dar, de partea cealaltă, monotonia tăcerii.

Că era toamnă sau primăvară, că ninge sau era soare, Bartolo ieșea din casă pe jos, foarte devreme, la puțin după ora șapte. Se oprea la chioșc să-și

cumpere ziarul, apoi trecea la barul Gerani pentru micul dejun și cafea. Acolo, discuțiile cu cei obișnuiți: timpul care nu știa de glumă, planurile zilei, facturile, vizitele, amintirile, micile întâmplări din oraș. După cafea, Bartolo răsfoia ziarul, așezat la măsuta de lângă fereastră, și, în fiecare dimineață, știrile îi dezvăluiau realități complexe, apropiate și îndepărtate, episoade uneori crude, altele absurde, pe care, în ciuda tuturor eforturilor, nu și le putea imagina fără o soluție.

– O exista vreo cale, își spunea, trebuie să existe neapărat.

La final plătea, saluta și pleca la serviciu, gândindu-se la ceea ce citise. La câteva sute de metri de barul Gerani se afla Palatul Gentile, o veche reședință nobiliară a orașului. Parterul era folosit ca muzeu și pinacotecă, Bartolo era custodele acestora de câțiva ani.

Cu ani în urmă, lucrase în alte orașe, destul de îndepărtate de al său. Căpătase experiență. Apoi, într-o bună zi, l-au revăzut printre ei.

– De ce te-ai întors aici, Bartolo?, îl întreba frecvent Nino, vârstnicul și încrunțatul profesor pensionar, vecinul său. Nu se schimbă niciodată nimic în aceste locuri, chiar dacă acum unii afirmă contrariul, cu toate aceste computere și cu Internetul. Dar dacă foamea și războiul nu au schimbat nimic, imaginează-ți dacă reușește un ecran intermitent care promite mii de informații. Ascultă-mă, fă-ți valizele și pleacă cât mai ai timp, te irosești aici, cu educația ta, cu inteligența ta, cu spiritul tău profund! Și apoi

privește acolo!, spunea arătând muntele, alunecările de teren pândesc de secole și mai devreme sau mai târziu se vor întoarce și vor înghiți castanii, turnulețul, clopotnița, drumul și aceste case vechi în care locuim, care, cine știe cum, sunt încă în picioare și totuși sunt doar cuiburi gata să fie distruse. Pleacă, pleacă, ascultă-mă, aici este o pauză eternă, tu trebuie să treci la partea a doua!

Bartolo asculta de fiecare dată cu zâmbetul pe buze și cu privirea ațintită asupra unui punct fix: balustrada, cufărul, felinarul. Dar nu, el rămânea, plecase deja cu mulți ani în urmă, și să plece, la un moment dat, nu însemna nimic.

– Nino, tu ce știi, când vor renunța la circulația în ambele sensuri pe această stradă? Auzisem că la sfârșitul verii totul va reveni la normal, două mașini zgârie peretele dacă se întâlnesc...

– Dar care sens, răspundea Nino, tu continui să cauți un sens, aici nimic nu are logică, fac ce vor, înțelegi ceva? Promit, promit, rostogolesc cuvintele talmeș-balmeș, ar putea spune da sau nu aceleași propuneri, cu aceeași emfază, dar ei nu știu, vorbesc doar pentru că posedă aparatul fonator. Spun atâtea... spun că orașul e plin de turiști! Nu mi se pare că-i văd pe toți acești turiști bronzăți... cine și-ar dori să vină aici? Toate sunt invenții, fantezii ale șarlatanilor, lipsește conștientizarea declinului, chipuri dure peste tot și zâmbete ca pe o bancnotă de două mii și de cinci sute de lire! Turiștii? Care turiști?! Și, apoi, iartă-mă, ce vocabular utilitarist, ce vulgaritate! Falși și fără

valoare, pentru ce vin aici? Să fotografieze ruinele? Sunt frumoase, foarte vechi, dar pe oameni îi interesează acum cocktailurile, destinațiile în engleză, e suficient să existe un Spa și toți dau năvală. Aici nu avem hoteluri, nu vine nimeni decât o zi, câteva ore, în trecere, doar pentru a petrece ceva timp.

Bartolo era obișnuit cu monologurile profesorului, dar uneori bătrânul era scârbit.

– Și, apoi, vrei să știi un alt lucru?, a continuat. De-acum totul costă prea mult: benzina, biletele de tren și de autobuz și, apoi, trebuie să și mănânci. Nu vrei să mănânci? Au rămas puțini cei care își permit să meargă la restaurant, dragul meu, și cei care vor să meargă acolo neapărat, oriunde se duc, se îndatorează, sau își storc bunicii ca pe un rezervor, dar oboseala se simte, muzica s-a oprit!

De îndată ce termina, închidea încet-încet ușa și reîntra în casă, continuând să predice cu voce tare, pentru el însuși, până dispărea spre încăperile cele mai îndepărtate. În ziua aceea, ziua în care, după diverse zile, după atâta timp, Bartolo nu fusese văzut deloc, cineva s-a hazardat, chiar și sfidând destinul, să bată la ușa profesorului Nino. Toți știau că cei doi erau apropiați și poate el ar fi știut să spună ceva cu privire la acea ciudată dispariție. Au bătut puternic, dar profesorul nu a deschis, ochiul miop și umed îi supraveghea pe mușterii prin vizorul mare și nu i-au plăcut deloc.

– Haideți, domnule profesor, știm că sunteți acasă! E o problemă urgentă, serioasă! Are legătură cu

Bartolo, nu dăm de el, poate dumneavoastră sunteți singurul în măsură să ne ajutați!

De cealaltă parte a ușii, urechea încerca să distingă cea mai mică mișcare de dincolo de prag. Nino a continuat să asculte fără să se miște și fără să răspundă, dar, când au fost pe punctul de a renunța, au auzit o bufnitură.

2

În anul în care Bartolo a decis să moară, Vito și soția erau gata-gata să se despartă.

De ani de zile Vito plecase să trăiască în altă parte, într-o localitate balneară nu foarte departe de micul său oraș natal, unde se întorcea, însă, la fiecare sfârșit de săptămână, pentru a-și revedea părinții și puținii prieteni care încă locuiau acolo, printre care și Bartolo. Să pleci nu e un lucru pe care știi să-l faci toți și Vito făcea parte din această categorie care nu reușea niciodată să plece, chiar deplasându-se dintr-un loc în altul. Călătorise mereu numai în interes de serviciu, pentru care nu se preocupase prea tare. Dacă ar fi fost după el, ar fi rămas acasă cu părinții pentru totdeauna.

Să-i găsească un loc de muncă, stabil, mai puțin obositor și cu mai multe oportunități de câștig, se gândise tatăl său, zelos ca un vasal, încă de când Vito era copil neștiutor, preocupat ca toți ceilalți copii de mingi și de lanțurile împotmolite ale bicicletelor. În timp ce Vito își julea genunchii pe drumurile nepavate, tatăl

începuse deja să-i planifice viitorul, gata pentru orice încă de atunci, pentru a respecta un soi de jurământ secret. A mers înainte cu proiectele pentru a-i asigura fiului un viitor stabil și un respect pe care nimeni, era convins, nu ar fi cutezat să-l rănească. Așa a crescut Vito, cu masa pusă și patul făcut: nici măcar o dată nu a sărit peste program, exista mereu cineva care stabilea pentru el, cu un control strict. Niciodată, nici măcar în anii de trecere de la adolescență la maturitate nu i se ceruse, sau nu i se ordonase, să-și ia viața în propriile mâini, aceea pe care o trăia împreună cu familia sa. Când, uneori, din neatenție, se hazardase să facă de capul său, fusese lovit de un nor negru de reproșuri.

La paisprezece ani, zvelt, simțea primele bătaii ale inimii, urma cu rezultate discrete liceul ales cu înțelepciune de „mentorii” săi, adică de tatăl său și de mama sa. Câțiva ani mai târziu, într-o dimineață de iulie, în timp ce se întorcea acasă cu diploma în buzunar, și-a dat seama că avea toată vara la dispoziție și, entuziasmat, a decis să sărbătorească libertatea de a nu face nimic cu prietenii din grup: Bartolo, fetele și toți ceilalți. O vară leneșă și luminoasă, generoasă ca soarele de deasupra caselor la miezul zilei, intensă, fără limite, fără vreun program, dar deja tristă la primele ploi de septembrie.

Încă din acea toamnă furioasă și amenințătoare, pământul începuse să fugă de sub picioarele lui Vito: se deschideau lent prăpăstiile viitorului.

Universitatea s-a dovedit o eroare de calcul, un incident căruia i-a pus punct înainte de încheierea primului an, și, într-o seară, când s-a întors acasă la

ora cinei, a prins curaj să întrebe, cu ochii aplecați și vocea tremurândă, ce cale trebuia să urmeze. Întrebările ca și răspunsurile sosesc, doar să știi să aștepti, iar la asta tatăl său era un expert. Învățat încă de mic să fie dependent și supus, Vito dăduse roadele așteptate. Pentru el totul fusese hotărât, calea principală trasată: de acum înainte nu-i rămânea decât să urmeze calea stabilită și apoi să participe, chiar din spatele frontului, la întâlnirile decisive.

După numai un an de la acea seară de ezitări și suspine, Vito ședea, într-un costum la patru ace, la biroul unei mari societăți, într-unul dintre cele mai bogate orașe din țară: șase ore pe zi, de luni până vineri, onorate cu abnegație și mult timp liber de petrecut în cea mai plictisitoare solitudine, departe de prieteni și de afecțiune. Totul se poate programa, mai puțin iubirea, care este ea însăși incertă și rătăcitoare și a întâmpinat destule dificultăți în a rămâne lângă Vito. Nicio femeie nu-și găsea loc în inima sa, toate ușile pentru a ajunge la ea erau închise sau, din nefericire, zdrobite. Împotriva loviturilor sortii, pregătirea scrupuloasă oferită de tatăl său nu l-a putut ajuta. Bartolo și prietenii din grup trăiau povești frumoase de dragoste și nerealizabile în felul lor, dar Vito nu, nu se întâmplase încă să fie văzut de mână cu o fată. Dacă mângâierile și mesajele de noapte bună întârziiau să apară, ajungeau, în schimb, promovări și recunoașteri la locul de muncă și, după câțiva ani, cu economiile moștenite de la familie, Vito părăsise garsoniera cu chirie de la câțiva pași de mare și își găsisese un apartament frumos în zona